

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

Directoraat-Generaal

Migratie

Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Gebruik ras en etniciteit als indicator in
selectiebeslissingen ten behoeve van MTV-controles

Datum

14 februari 2024

Ons kenmerk

5242438

1. Aanleiding

Amnesty heeft een reactie gestuurd op het kabinetsstandpunt (van mei 2023) t.a.v. uitspraak van het gerechtshof over gebruik van ras en etniciteit bij MTV controles. Naar aanleiding hiervan heeft de Kamer gevraagd hier voor het Commissiedebat op 7 maart op te reageren.

2. Geadviseerd besluit

Ik vraag u akkoord te gaan met de kabinetsreactie op de brief van Amnesty.

3. Kernpunten

- *Gebruik ras en etniciteit in selectiebeslissingen van de Koninklijke Marechaussee (KMar) bij MTV-controles op luchthavens is via een uitspraak van het gerechtshof op 14 februari 2023 verboden. Op basis hiervan heeft het kabinet in 2023 aan de KMar instructie gegeven om ras en etniciteit niet meer te gebruiken.*

- *Zoals verwoord in de Kabinetsreactie (d.d. 16 mei 2023) blijft het Kabinet van standpunt dat het gebruik van risicoprofielen waarin (indirect) wordt geselecteerd op grond van nationaliteit of uiterlijke kenmerken alleen in zeer uitzonderlijke gevallen toegestaan is, als voldaan is aan een zware toets van objectieve en redelijke rechtvaardiging, subsidiariteit en proportionaliteit.*

- *Tevens blijft het kabinet van mening dat de uitspraak van het gerechtshof ziet op MTV controles van de KMar op luchthavens waar sprake is van individuele selectiebeslissingen.*

4. Toelichting*

In de brief van Amnesty staat dat het kabinet de uitspraak van het Hof ten aanzien van gebruik van ras en etniciteit bij MTV-controles door de KMar op drie punten verkeerd interpreteert. Ten eerste geeft Amnesty aan dat het kabinet ten onrechte suggereert dat er situaties denkbaar zijn bij controles door de overheid, die wetshandhaving ten doel hebben, waarbij selecteren op grond van ras of etniciteit, in combinatie met andere indicatoren (in risicoprofielen) zou zijn toegestaan als aan de zware toets van objectieve en redelijke rechtvaardiging, subsidiariteit en proportionaliteit is voldaan. Volgens Amnesty is deze manier van selecteren altijd in strijd met het discriminatieverbod. Ten tweede stelt Amnesty dat het arrest van het gerechtshof niet alleen ziet op MTV controles van de KMar op luchthavens, maar geldt voor alle MTV-controles. Ten slotte geeft Amnesty aan

dat de werking van het arrest niet alleen ziet op de KMar, maar op alle overheidsdiensten (en bedrijven).

Het hof heeft in zijn arrest van 14 februari jl. geoordeeld dat als een etnisch kenmerk wordt gebruikt bij de selectiebeslissing, dat altijd beslissend is, ook als die selectie op meerdere indicatoren berust. Het hof heeft in zijn arrest geoordeeld dat de KMar ras en ook etniciteit niet meer mag gebruiken als indicatoren in de individuele selectiebeslissingen tijdens Mobiel Toezicht Veiligheid (MTV) controles. Ook niet als het onderdeel is van een combinatie van indicatoren. Volgens het hof kan hier nooit een rechtvaardiging voor worden gevonden. Het hof heeft met deze uitspraak per direct verboden om ras en etniciteit als indicatoren te gebruiken in individuele selectiebeslissingen tijdens MTV-controles. Middels een opdrachtbrief is de KMar in 2023 gevraagd per direct uitvoering te geven aan de rechterlijke uitspraak.

Non-discriminatoire handelen is in alle gevallen het uitgangspunt bij alle uitvoeringshandelingen van de overheid. De MTV-controles worden voortgezet zonder gebruik te maken van etniciteit en ras als selectiecriteria. Discriminatie op grond van ras en nationaliteit door de overheid is onacceptabel. Op verzoek van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het College voor de Rechten van de Mens een toetsingskader ontwikkeld. Daaruit vloeit voort dat het gebruik van risicoprofielen waarin (indirect) wordt geselecteerd op grond van nationaliteit of uiterlijke kenmerken alleen in zeer uitzonderlijke gevallen is toegestaan, als voldaan is aan een zware toets van objectieve en redelijke rechtvaardiging, subsidiariteit en proportionaliteit. Het toetsingskader dateert zoals Amnesty ook stelt, van voor het arrest van het gerechtshof op 14 februari 2023. Het College is bezig met de aanpassing van dit toetsingskader. Zodra het nieuwe toetsingskader verschijnt, zal dit opnieuw worden bezien.

De gevolgen van de uitspraak van het gerechtshof zijn volgens het kabinet voor andere overheidsdiensten beperkt omdat de uitspraak in beginsel uitsluitend ziet op de selectiebeslissingen bij de MTV-luchtcontroles door de KMar. De uitspraak raakt geen andere taken van de KMar en doet ook geen uitspraak over taken van andere overheidsdiensten. Tegelijkertijd betekent dit echter niet dat andere organisaties geen lessen trekken uit de uitspraak. In de brief worden maatregelen genoemd die bijvoorbeeld door de politie zijn genomen.

Het kabinet is van standpunt dat uit de uitspraak van het hof volgt dat deze in beginsel geen gevolgen heeft voor de uitvoering van de MTV-controles in treinen en van weg- en vaarverkeer.

4.1 Politieke context

De zaak en de uitspraak heeft t.z.t. veel aandacht van de media gekregen. In afstemming met minDEF/KMar en MinBZK heeft u in 2023 besloten niet in cassatie te gaan. De heer Mpanzu Bamenga die in 2020 de taak aanspande tegen de KMar, is sinds december 2023 D66 Kamerlid.

4.2 Financiële overwegingen

N.v.t.

4.3 Juridische overwegingen

Zie onder toelichting.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Datum
14 februari 2024

Ons kenmerk
5242438

4.4 Krachteveld

Concept brief is afgestemd met DWJZ, BZK, DEF/KMar, DGPenV/JenV en JAZ/DGM

4.5 Strategie

N.v.t.

4.6 Uitvoering

N.v.t.

4.7 Implementatie

In de opdrachtbrief aan de KMar is in 2023 aangegeven dat etniciteit per direct wordt geschrapt als selectiecriterium uit de instructie voor het uitvoeren van MTV-controles. Verder blijkt uit de uitspraak van het hof dat er in beginsel geen gevolgen zijn voor de uitvoering van de MTV-controles in treinen en op de controles van het weg- en vaarverkeer. In tegenstelling tot controles in treinen en van weg- en vaarverkeer, is er bij MTV-luchtcontroles namelijk sprake van individuele selectiebeslissingen.

4.8 Communicatie

Er was gedurende de rechtszaak veel media-aandacht. De KMar is het primaire aanspreekpunt voor de media m.b.t. de uitvoering van het MTV.

4.9 Ontwikkelingen hiervoor

N.v.t.

**Dit zijn geen verplicht velden. Indien niet van toepassing, kopje niet opnemen.*

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

5.1 Toelichting

N.v.t.

5.2 Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Migratie**
Directie Migratiebeleid
Toezicht, Regulier en
Nationaliteit

Datum
14 februari 2024

Ons kenmerk
5242438